

Cem gostejše se pične rastline sejejo, tem visokejše in tanjše bodo take rastline. Ako hočemo tedaj tankih, visokih pičnih rastlin pridelati in dobro in gotovo žetev imeti, sejati moramo različne rastline druga z drugo in ne prerediti, tedaj: s semenom ne smemo biti preskopi.

Ravno tako tudi z gnojem ne smemo skopariti. Pičnim rastlinam se mora dobro gnojiti, da hitro kalijo, hitro rastejo, in da se v enem letu lahko večkrat pokosé. Ta gnoj ni zgubljen, ako mi rastline živini pokladamo, in rastline tudi vsega zemlji ne vzamejo. One ga potrebujejo samo v početku svoje rasti; kedar pa dobijo perje, in ko se korenine bolj razrastejo, takrat mnogo hrane po perji posrkajo iz zraka, in zopet mnogo po koreninah iz zemeljske globočine. Kedar se pične rastline pokosé, one zemlji v strnišču in koreninah več rastlinske (vegetabilčne) hrane zapusté, kakor so jo same potrebovale, vzele so pa zemlji samo mnogo rudninskih delov. Rastlina, vsejana za pičnimi rastlinami, dobí za hrano že razkrojene dele napeljanega gnoja, potem povreto strnišče in korenine pične rastline, manjka jej pa samo kalija in fosforove kisline. Če te rudninske dele zemlji zopet povrnemo, ali pa če jih ima zemlja še dosti v sebi, more se brez vse skrbi na tako zemljo potem žito sejati, kajti zrnje bo težko in žetev bogata.

Ako se je pa pičnim rastlinam le malo gnojilo, gnojiti se mora potem tudi še žitnim rastlinam, ako hočemo, da nam dadó bogato žetev.

Paziti mora na dalje poljedelec, da bo zmirom dobro pičo pridelaval, jo ob pravem času in na primerno zemljo sejal.

Za rodovitno zemljo najboljša je mešanica iz grašice, graha, rži ali pa ovsa spomladi zgodaj vsejana in cvetoča pokošena.

Za zateglo in zmazano zemljo je sposobna rdeča detelja.

Za nemško deteljo, pomešano z divjim ovsem in pasjim repom, dobra je posebno rahla zemlja.

Za turško deteljo je dobra apnena zemlja.

Za ajdo, prosó, strašnico pa peščena zemlja.

Sejati mora poljedelec take pične rastline, ktere mu zgodaj spomladi frišno pičo dajo, in pa take, ktere se še le kasno jeseni za frišno klajo rabijo. Tako, na primer, ogeršica velicega srpana vsejana, dá prvo frišno klajo drugo leto konec malega travna;

ozimna rž, sejana z graham, se sredi velikega travna požanje in za frišno klajo porabi;

od začetka rožnika ali pa še na koncu velikega travna nam dá prvo košnjo nemška detelja in pa turška detelja;

sredi rožnika se kosí prvič rdeča detelja;

v početku malega srpana se drugič kosí nemška detelja, in vse zgodaj spomladi sejane mešanice;

od srede malega srpana naprej kosé se ali detelje tretjčkrat, ali se pa tudi turšica do pozne jeseni lahko za frišno klajo upotrebuje, ako se je od 14 do 14 dni zaporedoma sejala.

Na tak način si more poljedelec celo poletje in jesen svojo živino s frišno klajo prehraniti, in si mnogo sená za zimo obdržati.

Kedar poljedelec mešanico seje, premisliti mora najpred: kakošna semena bode skupaj zmešal in v kolikošni razmeri.

Največ semena naj vzame od take rastline, ktera se njegovi zemlji najbolj prilaga. Ako je na priliko zemlja posebno rdeči detelji primerna, in poljedelec hoče ž njo še nemško in pa belo nizko deteljo pome-

šati, naj vseje na en oral (joh): 15 funtov rdeče detelje, 5 funtov nemške detelje, 5 funtov bele nizke detelje.

Ako se pa zemlja posebno nemški detelji prilaga, naj vzame na oral: 20 funtov nemške detelje, 5 funtov rdeče detelje, 5 funtov bele nizke detelje, pomeša naj se tudi nekoliko trav, ktere se zemlji najbolj prilagajo.

Ako se bode poljedelec še dalje trudil, da mnogo dobre klaje pridelá, da ni ne s semenom, ne z gnojem pri setvi preskop, gotovo bo z dobrim vspehom gospodaril. Dobro si bo potem mogel živino rediti, lahko bo svoje polje dobro gnojil, in tako si od dne do dne zemljo zboljšal in povikšal pridelke.

Národno - gospodarske stvari.

Železnica Predelska.

Bralcem „Novic“ je vže znano, da je v državnem zboru na dnevnem redu bila Predelska železnica. Vladni predlog o njej je napravil velik hrup; brošura za brošuro je prišla na dan; ena povdarja potrebo te železnice; druga dokazuje, da ona ni Avstriji in njenemu trgovstvu ugodna. Brošuro stavbenega svetovalca g. Potočnika so „Novice“ že omenile z zasluženim pohvalo. Da pa se nam ne ugovarja to, da v tej brošuri le govori Kranjec „pro domo sua“ in da po takem je potezanje za Loško železnico enostransko, naj omenimo še druge, ki jo je na svitlo dal inženir pl. Südenhorst pod naslovom: „Ein freies aber wahres Wort über die Eisenbahnfrage Predil- oder Lacker Linie“.

Inženir Südenhorst pravi med drugim v svoji brošuri: Ako se zgodovina avstrijskega železničarstva pregleda in objektivno razsoja, se žalibog vsakdo prepriča, da se skoraj pri vseh železnicah ne ozira na korist države, na tirjatve narodno-gospodarskega razvoja in na samostojno kupčevanje, ampak da manj ali bolj le osebna ali stranska korist denarstvenih koterij prevaguje.

To se vé že mnogo let; razpravljalo se je to vže večkrat v državnem zboru, v časnikih in posebnih knjižicah, al do zdaj zastoj. Ministerstvo odstopa za ministerstvom; al zmirom vladajo ista pravila.

Nedvomljivo je, da z ozirom na trgovsko politiko je najbolj škodljivo bilo to, da se je prodala južna (tržaška) železnica francozki družbi Rothschild-Talabotovi in s tem oddalo morsko prevaževanje tej družbi. To se hudo čuti ne le v Trstu, ampak tudi na Primorskem, Kranjskem, Koroškem, Štajarskem, zgornjem in spodnjem Avstrijskem do severnih mej države. Nadjalo se je, da bode Rudolfova železnica rešila državo škodljivega monopola južne železnice ter prosti razvoj trgovskega prometa zopet ustanovila. Ta up pa bode šel sopet po vodi, če državni zbor pritrdi načrtu železnice iz Trbiža čez Predel v Gorico proti Trstu, kterege je minister kupčijstva mu predložil. Predelska železnica je med vsemi načrti, kteri se morejo napraviti za zvezo doljno-avstrijskih železnic s Trstom, najnena-ravniša, tehnično najneugodnejša in najdražja; ona najmanj more spolniti občno državno korist.

Trst z malo izjemo onih z južno železnico v dotiki stoječih dežel, Kranjska, Koroška, Štajarska, zgornja Avstrijska in zahodna Česka so se izrekle po svojih zastopih zoper Predelsko črto, ktera se le zato ponuja, da bi se južni železnici na veke ohranil dosedanji monopol trgovstva (samotržtvo) v Trstu.

Načrt Predelske železnice pa ni nova ideja; ona se je vže skuhala, ko je minister kupčijstva baron Wül-

Potopisni listi

slovenskega učitelja svojemu pobratimu.

(Dalje.)

XVI. pismo.

Predragi prijatelj! Če si se morebiti že malo naveličal pospremljati me na mojih potih po Hrvaškem, bodi utolažen; kajti danes se napotim v duhu s Teboj vred zopet proti domači zemlji. Zveza ali vožnja železnice med Karlovcem in Zagrebom je za popotnike jako nerodno vravnana. Ako prideš namreč na en dan v Karlovec, moraš ostati tukaj dve noči, ker železnica navadno le enkrat prihaja, in sicer zvečer prav pozno, zjutraj pa odhaja prav zgodaj. Le pondeljek in petek delata izjemo; ta dva dneva se človek tudi lahko popoldne ob 5. uri proti Zagrebu odpelje. In to je bilo ravno dne 28. avgusta mogoče.

lerstorf, da bi Rudolfovo železnico do Adrije izpeljal, z velikim plačilom od južne železnice priboril to, da se je odrekla predpravici za 7 let, ktera obstoji o tem, da sme vsako železnico v prvi vrsti ona sama zidati. Od onega časa se je delalo le na to, da bi se Rudolfova železnica ne zvezala s Trstom, in to vsaj ne po pristojni črti, ktera bi bila najugodnejša. Ta pa je ona, ki bi šla iz Launsdorfa čez Loko v Trst, ker je najkrajša, najcenejša. Ona bi, neodvisna od južne železnice, vezala severne dežele Avstrije s Trstom in bi bila tudi podlaga daljnim železnicam v Karlovec, Pulj, v Dalmacijo. Al ta železnica — ironično pravi Südenhorst — ima veliko napako v sebi; ona ne služi namenom južne železnice; ona bi avstrijskemu trgovstvu pri prometu in prevažavanji pomagala, ona bi rešila nas monopola južne železnice, s katerim se avstrijsko trgovstvo na morji popolnoma izdà namenom francosko-laške železnične družbe. Verjeti bi se moralo, da te napake črte Launsdorf-Loka-Trst bodo vsako avstrijsko vlado silile, z vsemi močmi delati na to, da se izvrši ta črta. Al žalibog! to ni res. Ministerstvo je namesto Loške črte zopet predložilo Predelsko črto, akoravno so jo uradniki c. kr. glavne inšpekcije po večletnih preiskavah zaznamovali za „technischer Unsinn“. Pričakovati je, da zbornica poslancev ne bode ministerske spomenice o predelski železnici za nezmotljivo imela, ter da bode zaslišala tudi izvedence o železniških zadevah in pa tudi zastopniki črte Loške. Tem se tega ni bati, ker, razen privržencev monopola južne železnice, med katerimi je žalibog v prvi vrsti sedanji finančni minister, se ni nikdo ne v tehničnih ne v narodno-gospodarskih ozirih za to oglasil, in še celó „spomenico“ so morali na napačni račun stroškov stvariti, da vsaj na videz se Predelska črta opraviči!

Vladni načrt kaže, da je namen, Predelsko železnico le do Gorice napraviti, od tod v Trst pa — odložiti. Ker pa privilegij južne železnice s 1. januarjem leta 1874. zopet moč zadobi, je očitvidno, da se ne bode zidala, in tako bi Rudolfova železnica v Gorici se končala in ondi se z južno vezala; mesto Trst naj tedaj po mislih sedanjega finančnega ministra le južni železnici služi.

Po vsem tem dokazuje Südenhorst, da bodo stroški dokaj večji, kakor jih nastavlja ministerska „spomenica“, da stroški za železnico iz Trbiža v Gorico bodo precej presegli proračun od 26 milijonov in 105.219 gold. Minister kupčijstva pa to tudi vé, in ker noče nikdo prevzeti dela, zato naj država sama zida železnico, vsaj so — če kdo verjame — finance avstrijske tako strašansko bogate, da se sopen lahko kakih 40 do 50 milijonov za ptuje namene žrtuje! Dalje dokazuje iz „spomenice“ ministerske, da se na zidanje nove železnice iz Gorice v Trst ne misli, in, ko bi se po tej črti tudi izdelala, bi trgovstvu celó nič ne koristila, ampak le južni železnici podložna bila.

Opomin

zarad starih že preklicanih bankovcev.

Razglas državnega denarstvenega ministerstva naznanja, da se stari bankovci (že preklicani) po 1 gold. od 1. januarja 1858. leta, in po 5 gold. od 1. maja 1859. leta, kateri so samo na sprednji strani tudi rdeče površ natisnjeni, pri c. k. državnemu ministerstvu proti prošnji do konec letošnjega leta samo še zamenajo, potem, to je, od novega leta naprej pa niso ne vinarja več vredni. — Zdaj tekoči bankovci po 1 in 5 gold. od 1866. leta niso še preklicani.

Kar mi je bilo posebno ljubo, bilo je to, da sem se po dnevi iz Karlovca odpeljal, ter tako priliko imel, občudovati rajsko lepoto okolice med Karlovcem in Jasko. Planota, zlasti proti desni, je neizmerna, krasna, zemlja plodonosna; proti levi tam pa ob kraji obširne ravnine visoki Gorjanci, ki se od Metlike sem v velikem polkrogu privijó, ter naprej gori prek Okiča zopet proti Samoboru in Kranjsko-Dolenskim zaobrbejo, celi nepopisljivo mični okolici, — res pravi panoramski sliki — dajajo dostojno ozádje. Da pa ne boš mislil, da moje pero lepoto teh krajev presiluje, beri le, kar je pisal leta 1852. rajni slavnoznani tržaški prošt Mihael Vrné o njej, rekoč: „Vsa ta ravnina ali cela okrajna od Karlovca do Zagreba, je res tako lepa, da se ne bojim reči, da bi se smela z Lombarškimi okrajinami meriti, ko bi bila obdelana kakor gré. Zemlja je dobra in rodovitna, dasiravno so tla sèm ter tjà nekoliko močirna; še nikjer nisem lepše turšice videl, ko v ti ravnini, posebno okrog Jaske. Ko bi tedaj rok in denarja ne manjkalo — pa menda obojega manjka — bi se dala okrajna, ki je že sama na sebi prekrasna, v kratkem v pravi raj spremeniti, kjer bi se mnogovrstnega žita, sočivja, vina in najžlahnejšega sadja obilo obilo